

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

“ 31 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Спеціальність: 101 «Екологія»

Освітньо-професійна програма

«Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища»

Кафедра екології та охорони здоров'я

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції, год	Практ., год	ІРС, год	Тренінг, КПІЗ, год	СРС, год	Разом, год	Залік/ Екзамен (сем.)
Денна	IV	8	40	40	5	10	55	150	8
Заочна	IV	8	8	4	-	-	138	150	8

31.08.2023

ТЕРНОПІЛЬ - 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 10 «Природничі науки», спеціальності: 101 «Екологія», освітньо-професійна програма «Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища», затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 р.).

Робочу програму склали:

канд. с.-г. наук, доцент Олександр Бондар, к. е. н., доцент Василь Файфура

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та охорони здоров'я, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

**В. о. завідувача кафедри,
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

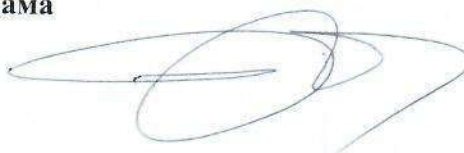
Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності «Екологія», протокол № 1 від 30.08.2023 р.

**Голова групи забезпечення спеціальності,
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

**Гарант освітньо-професійна програма
к. е. н., ст. викладач**

Леонід БИЦЮРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА»

1. Опис дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка»

Дисципліна – Стратегічна екологічна оцінка	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5	Галузь знань – 10 Природничі науки	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність - 101 - Екологія	Рік підготовки: <i>Денна - IV</i> <i>Заочна - IV</i> Семестр: <i>Денна – 8</i> <i>Заочна – 7-8</i>
Кількість змістових модулів - 3	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Лекції: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна - 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна - 40 год.</i> <i>Заочна - 4 год.</i>
Загальна кількість годин - 150	ОПП – «Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища»	Самостійна робота: <i>Денна – 55 год.</i> <i>Заочна - 138 год.</i> Індивідуальна робота – 5 год. Тренінг – 5 год. КПЗ – 5 год.
Тижневих годин: Денна форма навчання семестр - 18 год., з них аудиторних – 10 год.		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка»

2.1. Мета вивчення дисципліни Мета курсу полягає у засвоєнні студентами теоретичних знань і практичних навичок з організації та проведення стратегічної екологічної оцінки, інтеграції SEO у розроблення стратегій, програм і планів на національному та регіональному рівнях.

2.2. Завдання вивчення дисципліни В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- зміст і призначення SEO у забезпеченні сталого розвитку;
- категорії та принципи SEO;
- перспективи та переваги SEO;
- вигоди від застосування SEO;

– процедури та методи СЕО.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

– визначати методології СЕО для стратегій, планів і програм розвитку на національному та регіональному рівнях;

– аналізувати поточний стан довкілля;

– оцінювати вплив програм розвитку на довкілля;

– забезпечувати участь громадськості в процесі СЕО;

– готувати рекомендації щодо запобігання або зменшення екологічних наслідків реалізації програмних документів.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні володіти:

– навичками аналізу і оцінки впливу стратегій, планів і програм розвитку на довкілля;

– навичками оцінки інформації про можливі екологічні ризики;

– навичками оцінки наслідків прогнозованих екологічних інцидентів;

– навичками виконувати необхідні розрахунки з оцінки впливу на довкілля;

– навичками та інструментами попередження негативного впливу на довкілля.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними теоретичними і прикладними питаннями, які стосуються екологічної оцінки стратегій, планів і програм.

Завдання лекційних занять полягає у:

- викладанні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних питань екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку задля подальшого їх використання в практичній фаховій діяльності;

- формуванні у студентів цілісної системи теоретичних і проблемних знань з заданого курсу. Завдання проведення практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички щодо екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку і використання цих вмінь в виробничій і управлінській діяльності.

Завдання проведення практичних занять:

- навчитися методології СЕО;

- навчитися робити екологічної оцінки стратегій, планів і програм розвитку;

- засвоїти методику оцінювання збитків від негативного господарського впливу на навколишнє середовище.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність проводити стратегічну оцінку для забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних міркувань до підготовки та прийняття планів і програм з метою сприяння сталому розвитку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни Освітня компонента «Стратегічна екологічна оцінка» пов'язана із освітніми компонентами: «Оцінка впливу на довкілля», «Екологічне управління», «Екологічна безпека», «Охорона природи та заповідна справа», «Технології захисту навколишнього середовища». У процесі викладання навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» очікується отримання таких результатів навчання: Знати сучасну систему стандартів і нормативів у екологічній діяльності, основи нормування антропогенного навантаження на довкілля.

Уміти проводити стратегічну екологічну оцінку з метою сприяння сталому розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» (SEO)

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи стратегічної екологічної оцінки.

Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (SEO).

Мета і завдання дисципліни. Структура дисципліни. Предмет SEO. SEO як інструменті реалізації екологічної політики. Аналіз можливого впливу запланованої діяльності на довкілля. Аналіз екологічних наслідків стратегічних рішень. Основні категорії і положення стратегічної екологічної оцінки.

Тема 2. Місце SEO в системі екологічних оцінок.

Історія виникнення і становлення системи екологічного оцінювання проектів. Основні етапи розвитку екологічної оцінки. Міжнародні документи, які формують вимоги до екологічних оцінок. Діяльність Міжнародної асоціації оцінки впливів (IAIA).

Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення SEO.

Міжнародні акти і конвенції у сфері екологічних оцінок. Директива Європейського економічного співтовариства з екологічної оцінки (1985 р.). Роль Світового Банку та інших міжнародних організацій у визначенні процедур екологічної оцінки з метою забезпечення інвестиційної привабливості проектів. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО). Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Конвенція про біологічне різноманіття введено додаткові вимоги до екологічної оцінки. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Тема 4. Відмінність SEO та оцінки впливу на довкілля.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» і його основні положення. Відмінності процедур, цілей, методів і завдань SEO та ОВД.

Тема 5. Принципи застосування SEO.

Превентивність SEO. Принцип незалежності. Інтегрований підхід. Участь зацікавлених сторін. Дотримання ієрархії прийняття рішень. Сумірність завдань і методів проведення SEO. Базові методологічні принципів проведення SEO.

Тема 6. Методи проведення SEO.

Загальна характеристика методів, що використовуються при проведенні SEO. Аналітичні методи SEO: (колективні експертні оцінки; контрольні списки; матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів; аналіз тенденцій; ГІС або інший просторовий аналіз; SWOT-аналіз; цільовий аналіз; розроблення сценаріїв; прогнозне та імітаційне моделювання). Колективні експертні оцінки. Метод контрольних списків. Матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів. Прогнозне та імітаційне моделювання.

Тема 7. Способи проведення SEO.

Загальне уявлення про способи проведення SEO. Постпроектна SEO (ex-post): переваги і недоліки., СПП-інтегрована SEO (ex-ante): переваги і недоліки. Варіанти СПП-інтегрованої SEO за рівнем включення. Групи розробників і консультації в процедурах SEO.

Тема 8. Учасники процесу SEO.

Роль держави, бізнесу і громадськості в процедурах SEO. Функції суб'єктів SEO на національному, регіональному та локальному рівнях.

Змістовний модуль 2. Процедури SEO.

Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Поняття про стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку. Завдання, методи, об'єкти стратегічного планування. Прогнози розвитку і їх класифікація. Методологічні підходи до складання стратегічних планів і прогнозів розвитку.

Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів SEO.

Оцінка необхідності проведення SEO. Визначення сфери охоплення SEO. Підготовка звіту про SEO. Консультації з органами влади. Участь громадськості. Транскордонні консультації. Прийняття рішення. Екологічний моніторинг реалізації СПП.

Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення SEO (скринінг).

Підходи до визначення необхідності проведення SEO. Умови проведення. SEO просторових СПП. SEO стратегії регіонального розвитку. SEO планів землекористування. SEO стратегії управління природними ресурсами. SEO галузевих СПП (транспорт,

енергетика, відходи, сільське господарство, водопостачання, гірничодобувна промисловість, промисловість, туризм, лісове господарство та великі проекти). СЕО законодавчих ініціатив. СЕО економічних ініціатив (бюджет, приватизація, субсидії, оподаткування, інвестиції та кредитування).

Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).

Визначення кола питань охоплення СЕО. Обмеження сфери оцінок. Встановлення вагомості екологічних факторів для оцінки. Встановлення предмету СЕО. Просторовий і часовий масштаб оцінки. Визначення СПП, яких стосуватиметься СЕО, цілей і можливих наслідків для довкілля. Визначення основних проблем регіону. Огляд екологічних проблем регіону. Урахування соціокультурних складових довкілля.

Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.

Оцінка потенційних наслідків для довкілля від реалізації СПП. Пошук альтернативних сценаріїв розвитку в межах СПП. Характеристика впливів, які можуть бути наслідком реалізації кожного сценарію. Вибір оптимального варіанту.

Тема 14. Звіт про СЕО.

Звіт про СЕО і його структура. Основні цілі СПП та їх зв'язок з іншими програмами чи планами. Характеристики поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та їх динаміка. Показники стану довкілля, у тому числі здоров'я населення. Екологічні проблеми, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, які стосуються СПП. Екологічні цілі, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, встановлені на національному та регіональному рівнях, які стосуються СПП, а також ступінь врахування цих цілей у СПП. Опис ймовірного значного впливу СПП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Заходи із запобігання, зменшення або послаблення будь-якого негативного впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП. Стисле викладення причин для вибору альтернативних варіантів. Заходи, передбачені для моніторингу впливу СПП на довкілля. Опис ймовірного значного транскордонного впливу на довкілля. Резюме нетехнічного характеру.

Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Розробка і обґрунтування рекомендації щодо запобігання, зменшення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП. Встановлення сумісності цілей СПП з національними та регіональними екологічними цілями.

Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.

Необхідність проведення моніторингу впливу на довкілля від реалізації затвердженої СПП. Інформування природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості за результатами моніторингу. Виявлення непередбачених несприятливих наслідків і забезпеченні можливостей для вжиття належних заходів для виправлення ситуації. Створення і функціонування робочого моніторингового органу. Його повноваження і напрямки діяльності.

Участь громадськості в СЕО. Інформування і консультації з громадськістю. Участь громадськості та консультації на різних етапах СЕО. Консультації з органами влади. Транскордонні консультації.

**4. Структура залікового кредиту дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка»
денна форма навчання**

	Кількість годин					Контр ольні заходи
	Лекції	Практ. занятт я	Індивід. робота	Тренінг, КПЗ	Самост. робота	
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи стратегічної екологічної оцінки.						
Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).	2	2		5	3	Поточне опитування
Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.	4	4			3	
Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО.	2	2			3	
Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.	2	2	1		3	
Тема 5. Принципи застосування СЕО.	2	2			3	
Тема 6. Методи проведення СЕО.	4	4	1		3	
Тема 7. Способи проведення СЕО.	2	2			3	
Тема 8. Учасники процесу СЕО.	2	2	1		3	
Змістовий модуль 2. Процедури СЕО.						
Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.	2	2	1	5	3	Поточне опитування
Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів СЕО	2	2			4	
Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг).	4	4			4	
Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).	2	2			4	
Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.	2	2	1		4	
Тема 14. Звіт про СЕО.	2	2			4	
Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.	4	4			4	
Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.	2	2	1		4	
Разом	40	40	4	10	55	Екзамен

заочна форма навчання

	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи стратегічної екологічної оцінки.			
Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).			
Тема 2 .Місце СЕО в системі екологічних оцінок	2		
Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО.			8
Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.			8
Тема 5. Принципи застосування СЕО.	2	2	8
Тема 6. Методи проведення СЕО.			8
Тема 7. Способи проведення СЕО.			8
Тема 8. Учасники процесу СЕО.			8
Змістовий модуль 2. Процедури СЕО.			
Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.			8
Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів СЕО.	2	2	9
Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг).			9
Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).			9
Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.			9
Тема 14. Звіт про СЕО.	2		9
Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.			9
Тема 16. Моніторинг та оцінювання Фактичного впливу стратегічної Ініціативи на довкілля. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.			10
Разом	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема: Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Мета: вивчити категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Питання для обговорення.

1. Мета і завдання дисципліни. Структура дисципліни.
2. Предмет СЕО. СЕО як інструменті реалізації екологічної політики.
3. Аналіз можливого впливу запланованої діяльності на довкілля.
4. Аналіз екологічних наслідків стратегічних рішень.
5. Основні категорії і положення стратегічної екологічної оцінки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2,3.

Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок.

Мета: зрозуміти місце СЕО в системі екологічних оцінок.

Питання для обговорення.

1. Історія виникнення і становлення системи екологічного оцінювання проектів.
2. Основні етапи розвитку екологічної оцінки.
3. Міжнародні документи, які формують вимоги до екологічних оцінок.
4. Діяльність Міжнародної асоціації оцінки впливів (IAIA).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО.

Мета: вивчити нормативно-правову базу та досвід проведення СЕО.

Питання для обговорення.

1. Міжнародні акти і конвенції у сфері екологічних оцінок.
2. Директива Європейського економічного співтовариства з екологічної оцінки (1985 р.).
3. Роль Світового Банку та інших міжнародних організацій у визначенні процедур екологічної оцінки з метою забезпечення інвестиційної привабливості проектів.
4. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО).
5. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату.
6. Конвенція про біологічне різноманіття введено додаткові вимоги до екологічної оцінки.
7. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.

Мета: зрозуміти відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля.

Питання для обговорення.

1. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» і його основні положення.
2. Відмінності процедур, цілей, методів і завдань СЕО та ОВД.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

Тема 5. Принципи застосування СЕО.

Мета: зрозуміти і вивчити принципи застосування СЕО.

Питання для обговорення.

1. Превентивність СЕО.
2. Принцип незалежності.
3. Інтегрований підхід.
4. Участь зацікавлених сторін.
5. Дотримання ієрархії прийняття рішень.
6. Сумірність завдань і методів проведення СЕО.

7. Базові методологічні принципи проведення SEO.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7,8.

Тема 6. Методи проведення SEO.

Мета: вивчити методи проведення SEO.

Питання для обговорення.

1. Загальна характеристика методів, що використовуються при проведенні SEO.
2. Аналітичні методи SEO: (колективні експертні оцінки; контрольні списки; матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів; аналіз тенденцій; ГІС або інший просторовий аналіз; SWOT-аналіз; цільовий аналіз; розроблення сценаріїв; прогнозне та імітаційне моделювання).
3. Колективні експертні оцінки.
4. Метод контрольних списків.
5. Матриці впливів та матриці конфліктів і синергізмів.
6. Прогнозне та імітаційне моделювання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9.

Тема 7. Способи проведення SEO.

Мета: вивчити способи проведення SEO.

Питання для обговорення.

1. Загальне уявлення про способи проведення SEO.
2. Постпроектна SEO (ex-post): переваги і недоліки.
3. СПІ-інтегрована SEO (ex-ante): переваги і недоліки.
4. Варіанти СПІ-інтегрованої SEO за рівнем включення.
5. Групи розробників і консультації в процедурах SEO.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10.

Тема 8. Учасники процесу SEO.

Мета: ознайомитися з функціями суб'єктів SEO.

Питання для обговорення.

1. Роль держави, бізнесу і громадськості в процедурах SEO.
2. Функції суб'єктів SEO на національному, регіональному та локальному рівнях.

Змістовий модуль 2. Процедури SEO.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11.

Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Мета: ознайомитися з підходами до стратегічного планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

Питання для обговорення.

1. Поняття про стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.
2. Завдання, методи, об'єкти стратегічного планування.
3. Прогнози розвитку і їх класифікація.
4. Методологічні підходи до складання стратегічних планів і прогнозів розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12.

Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів SEO.

Мета: знати характеристики основних процедур і етапів SEO.

Питання для обговорення.

1. Оцінка необхідності проведення SEO.
2. Визначення сфери охоплення SEO.
3. Підготовка звіту про SEO.
4. Консультації з органами влади.

5. Участь громадськості.
6. Транскордонні консультації.
7. Прийняття рішення.
8. Екологічний моніторинг реалізації СПП.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13,14.

Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг).

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями скринінгу.

Питання для обговорення.

1. Підходи до визначення необхідності проведення СЕО. Умови проведення.
2. СЕО просторових СПП.
3. СЕО стратегії регіонального розвитку.
4. СЕО планів землекористування.
5. СЕО стратегії управління природними ресурсами.
6. СЕО галузевих СПП (транспорт, енергетика, відходи, сільське господарство, водопостачання, гірничодобувна промисловість, промисловість, туризм, лісове господарство та великі проекти).
7. СЕО законодавчих ініціатив.
8. СЕО економічних ініціатив (бюджет, приватизація, субсидії, оподаткування, інвестиції та кредитування).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15.

Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг).

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями скоупінгу.

Питання для обговорення.

1. Визначення кола питань охоплення СЕО.
2. Обмеження сфери оцінок.
3. Встановлення вагомості екологічних факторів для оцінки. Встановлення предмету СЕО.
4. Просторовий і часовий масштаб оцінки.
5. Визначення СПП, яких стосуватиметься СЕО, цілей і можливих наслідків для довкілля.
6. Визначення основних проблем регіону.
7. Огляд екологічних проблем регіону.
8. Урахування соціокультурних складових довкілля.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 16.

Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля.

Мета: ознайомитися з процедурами і технологіями оцінки впливу СПП на довкілля.

Питання для обговорення.

1. Оцінка потенційних наслідків для довкілля від реалізації СПП.
2. Пошук альтернативних сценаріїв розвитку в межах СПП.
3. Характеристика впливів, які можуть бути наслідком реалізації кожного сценарію.
4. Вибір оптимального варіанту.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17.

Тема 14. Звіт про СЕО.

Мета: ознайомитися з процедурами складання звіту.

Питання для обговорення.

1. Звіт про СЕО і його структура. Основні цілі СПП та їх зв'язок з іншими програмами чи планами.
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та їх динаміка. Показники стану довкілля, у тому числі здоров'я населення.

3. Екологічні проблеми, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, які стосуються СПП.
4. Екологічні цілі, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, встановлені на національному та регіональному рівнях, які стосуються СПП, а також ступінь врахування цих цілей у СПП.
5. Опис ймовірного значного впливу СПП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення.
6. Заходи із запобігання, зменшення або послаблення будь-якого негативного впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП.
7. Стисле викладення причин для вибору альтернативних варіантів.
8. Заходи, передбачені для моніторингу впливу СПП на довкілля.
9. Опис ймовірного значного транскордонного впливу на довкілля.
10. Резюме нетехнічного характеру.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 18,19.

Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Мета: ознайомитися з процедурами врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП.

Питання для обговорення.

1. Розробка і обґрунтування рекомендації щодо запобігання, зменшення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації СПП.

2. Встановлення сумісності цілей СПП з національними та регіональними екологічними цілями.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 20.

Тема 16. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін.

Мета: ознайомитися з інструментами і методами моніторингу та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля, ознайомитися з роботою та участю громадськості при проведенні СЕО.

Питання для обговорення.

1. Необхідність проведення моніторингу впливу на довкілля від реалізації затвердженої СПП.

2. Інформування природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості за результатами моніторингу.

3. Виявлення непередбачених несприятливих наслідків і забезпеченні можливостей для вжиття належних заходів для виправлення ситуації.

4. Створення і функціонування робочого моніторингового органу. Його повноваження і напрямки діяльності.

5. Участь громадськості в СЕО.

6. Інформування і консультації з громадськістю.

7. Участь громадськості та консультації на різних етапах СЕО.

8. Консультації з органами влади.

9. Транскордонні консультації.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «СЕО» виконуються самостійно кожним студентом на основі вільного вибору теми завдання. КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КПЗ є поглиблення знань студентів у тих темах курсу, що найменш розглядаються у лекційних і практичних заняттях. При виконанні та оформленні КПЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету,

статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали. Виконання КПЗ вимагає від студентів навичок опрацювання статистичних показників, вміння робити еколого-економічні розрахунки, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем. КПЗ оцінюється за 100 – бальною шкалою з наступним її переведенням у середньозважену величину в залежності від питомої ваги відповідної складової залікового кредиту.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка»

1. Стратегічна екологічна оцінка проекту. Стратегії соціально-економічного розвитку регіону.
2. Стратегічна екологічна оцінка проекту. Стратегії соціально-економічного розвитку територіальної громади.
3. Стратегічна екологічна оцінка проекту, цільової програми щодо розв'язання конкретної екологічної проблеми в регіоні.
4. Стратегічна екологічна оцінка проекту, цільової програми щодо розв'язання конкретної екологічної проблеми в територіальній громаді.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1.	Тема 1. Основні категорії і завдання стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Основні категорії і положення стратегічної екологічної оцінки
2.	Тема 2. Місце СЕО в системі екологічних оцінок Діяльність Міжнародної асоціації оцінки впливів
3.	Тема 3. Нормативно-правова база та досвід проведення СЕО. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
4.	Тема 4. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля. Відмінності процедур, цілей, методів і завдань СЕО та ОВД.
5.	Тема 5. Принципи застосування СЕО. Базові методологічні принципи проведення СЕО
6.	Тема 6. Методи проведення СЕО. Прогнозне та імітаційне моделювання
7.	Тема 7. Способи проведення СЕО. Групи розробників і консультації в процедурах СЕО
8.	Тема 8. Учасники процесу СЕО. Функції суб'єктів СЕО на національному, регіональному та локальному рівнях
9.	Тема 9. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку. Методологічні підходи до складання стратегічних планів і прогнозів розвитку
10.	Тема 10. Характеристика основних процедур і етапів СЕО. Екологічний моніторинг реалізації СПП.
11.	Тема 11. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО скринінг). СЕО економічних ініціатив (бюджет, приватизація, субсидії, оподаткування, інвестиції та кредитування).
12.	Тема 12. Визначення сфери охоплення СЕО (скоупінг). Урахування соціокультурних складових довкілля
13.	Тема 13. Оцінка впливу СПП на довкілля. Оцінка впливу СПП на довкілля. Вибір оптимального варіанту.
14.	Тема 14. Звіт про СЕО. Резюме нетехнічного характеру
15.	Тема 15. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішення щодо СПП. Встановлення сумісності цілей СПП з національними та регіональними екологічними цілями
16.	Тема 16. Моніторинг та оцінювання. Фактичного впливу стратегічної. Ініціативи на довкілля. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін. Транскордонні консультації щодо моніторингу та оцінювання СЕО

8. Тренінг з дисципліни.

Тематика:

Звіт зі стратегічної екологічної оцінки

Порядок, форма і процедура оформлення звіту зі стратегічної екологічної оцінки.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі навчання дисципліни «СЕО» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- заліково-модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, тренінг)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Опитування (тестування) на заняттях: 8 тем по 5 балів – мах 40 балів. 2. Письмова робота – мах 60 балів.	1. Усне опитування (тестування) на заняттях: 8 тем по 5 балів – мах 40 балів. 2. Письмова робота – мах 60 балів.	1. Підготовка КПЗ – мах 40 балів. 2. Захист КПЗ – мах 40 балів. 3. Участь у тренінгах – мах 20 балів.	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) – мах 20 балів. 2. Теоретичні питання (1) – мах 20 балів. 3. Практичні завдання (2) – мах 60 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Електронний варіант лекцій	1–16
2	Тестові завдання (електронний варіант)	1–16
3	Контрольні роботи (у т. ч. електронний варіант)	1–16
4.	Проектор ViewSonic PJ 7223 (1 шт.)	1–16
5.	Підключення до комп'ютера на процесорі Intel Celeron CPU G540 (2,5 GHz RAM 2Gb, HDD 500 Gb). Монітор Philips 193vV5LSB2 (1 шт.)	1–16
6.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students	1–16
7.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1–16

Рекомендована література

1. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-ХІІ [із змінами та доп., внесеними законами України]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року № 2354-VIII – Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
3. Горун М. В. Пиріг Г. І., Файфура В. В., Федірко М. М. Екологія: навчальний посібник. – Тернопіль, 2019. – 156 с.
4. Марушевський Г., Потапенко В. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. / Проект «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 72 с.
5. Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. // Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами, внесеними згідно з наказом Мінприроди від 29.12.2018 № 465). – Електронний ресурс: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/MR-provedennya-SEO_iz-zminami.pdf
6. Коваленко Ю. Л. Оцінка впливу на довкілля : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання зі спеціальності 101 – Екологія) / Ю. Л. Коваленко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 46 с.
7. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.
8. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"»/ Львів, 2019. – 128 с.
9. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування. // <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>
10. Стратегічна екологічна оцінка. Досвід упровадження в містах України. Кейс-стаді. / Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 44 с.
11. Стратегічна екологічна оцінка. Комплексного плану. Практичний посібник. Київ, 2022. Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/819/SEO_ready.pdf (дата звернення 06.09.2023)
12. Чуб І. М. Оцінка впливу об'єктів будівництва та цивільної інженерії на навколишнє середовище : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 192– Будівництво та цивільна інженерія) / І. М. Чуб, Т. С. Айрапетян ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М.

Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 138 с.

13. Rweyendela A. G., Pauline N.M, Lema G. A. Strategic environmental assessment for low-carbon development: A case study of oil and gas planning in Tanzania, *Environmental Development*, 45, 2023, 100829, <https://doi.org/10.1016/j.envdev.2023.100829>.

14. Liu T., Xu H., Post-assessment in policy-based strategic environmental assessment: Taking China's agricultural support and protection subsidy policy as an example, *Environmental Impact Assessment Review*, 100, 2023, 107047, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107047>

15. Partidário M., Monteiro M. B., Martins R., Novel perspectives for multi-actor collaboration in strategic environmental assessment using ST4S, *Environmental Impact Assessment Review*, 99, 2023, 107023, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2022.107023>.

16. Shammi M., Halder P. K., Tareq S. M., Rahman Md. M., Kabir Z., From environmental impact assessment to strategic environmental assessment in Bangladesh: Evolution, perspective, governance and challenges, *Environmental Impact Assessment Review*, 97, 2022, 106890, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2022.106890>.

17. Nwanekezie K., Noble B., Poelzer G. Transitions-based strategic environmental assessment, *Environmental Impact Assessment Review*, 91, 2021, 106643, <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2021.106643>.

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua/>

3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>